

T. J. Millner

**PETER
SAGAN**

TOURMINATOR

Peter Sagan

Tourminator

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na

www.xyz.cz

www.albatrosmedia.sk

T. J. Millner

Peter Sagan: Tourminator – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA** a.s.

T. J. Millner
PETER SAGAN: TOURMINÁTOR

T. J. MILLNER

P E T E R
SAGAN

TOURMINÁTOR

Danielovi Farkašovi

„Ja som vyhral len svojimi schopnosťami.“

Marco Pantani, víťaz Tour de France

Text © J. T. Millner, 2017

Translation © Miroslav Šatka, 2017

Photo © ČTK/Červený Michal, ČTK/imago sportfotodienst/imago sportfotodienst, ČTK/ZUMA/Yorick Jansens, ČTK/Luprich Andrej, ČTK/AP/DOMINIC FAVRE, ČTK/AP/Andrew Medichini, 2017,

© Adam Hodges, Pierre Jean Durieu, Dana Gardner, Radu Razvan, William Perugini / Shutterstock.com

© NAKLADATELSTVO XYZ, 2017

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-0080-1

ISBN e-knihy 978-80-566-0302-4 (1. zverejnenie, 2017)

© Albatros Media Slovakia s.r.o., 2017. Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť kopírovaná a rozmnožovaná za účelom rozširovania v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu nakladateľa.

KAPITOLA PRVÁ

Víťaz

POZRITE SA NA TOHO CHLAPCA, utekajúceho ulicami žilinskej štvrti Bôrik. Má necelých päť, nohy sa mu len mihajú nad rozpáleným asfaltom, modré oči mu žiaria a svetlé vlasy vo vetre poletujú. Ne-spúšťajte z neho oči. Je z rodu víťazov. Je z rodu šampiónov.

Tu sa ostatne víťazi a šampióni rodili oddávna. A aj zbojníci.

Mesto Žilina, ktorého pomyselné hranice tvoria línie hôr Malej Fatry, Kysuckej vrchoviny, Súľovských a Strážovských vrchov a Javoriny, má takú moc. Nie nadarmo sa neďaleko odtiaľ na-

rodil Jánošík. Symbol, ktorý si v srdci nosí azda každý žilinský chlapec.

Však aj ich kolísky strážia pyšné hrady Strečno, Lietava či Orava. Nie sú síce zo Žiliny vidieť, ale v kolektívnom povedomí tunajších ľudí sú vpísané oddávna. A ostroha vrchu Kľak nad neďalekým Fačkovským sedlom sa vrýva do modrého neba a sprevádza na ceste vtáky.

„Zalet' sokol, biely vták...“ spieva sa v jednej slovenskej národnej pesničke.

Ale mesto Žilina, v ktorom sa naše rozprávanie začína, má momentálne iné starosti. Spolu s celým Československom sa len pred pár rokmi domohlo slobody. Rodia sa tu nové myšlienky. Moderné myšlienky. Prevratné myšlienky, z ktorých povstalo samostatné Slovensko. Vlajka vlajúca nad štátnymi budovami vedľa žlto-zelenej vlajky Žiliny je síce stále ešte červeno-modro-biela, ale namiesto modrého klina sa na nej skvie slovenský znak.

Je v ňom uložená pýcha tejto krajiny. Pýcha Jánošíkov.

Veď si sami potichu povedzte to meno – Žilina. Na podnebí sa vám rozplynie ako voda, ktorú do Váhu priniesla Kysuca.

Ale Žilina sa nezastavila v čase. Je to moderné, rozvíjajúce sa mesto. Štvrté najväčšie na celom Slovensku. V štvrti Bôrik, kde náš hrdina žije, síce ešte nestojí obytný komplex Amfiteáter, ktorý v budúcnosti vzbudí toľko rozporuplných reakcií, ale aj tak sa už mesto driape nahor a vedľa Mariánskeho námestia s arkádovými domami s podlubím, ktoré si zachováva vidiecky a trochu malomestský vzťah, už vzniká nové, moderné centrum, na ktoré budú Žilinčania takí pyšní.

Toto všetko však náš chlapec ešte nevie. Ešte ho to nezaujíma. Svojich snov má dosť.

Beží.

Dal si za cieľ koniec slepej ulice, v ktorej býva. Dnes k nemu dobehne rýchlejšie ako včera a zajtra rýchlejšie ako dnes. A pozajtra už cieľ posunie o pár metrov ďalej. Na ďalšiu ulicu. A potom ešte a ešte ďalej.

Veď sme už povedali, že je z rodu víťazov.

Nohy mu len kmitajú.

A čoskoro šliapnu do pedálov.

KAPITOLA DRUHÁ

Tak máme ďalšieho chlapca

„TAK MÁME ĎALŠIEHO CHLAPCA,“ hovorí Ľubomír Sagan a sťažka dosadne za kuchynský stôl v žilinskej štvrti Bôrik, kde budú mať s manželkou Helenou malý obchodík s potravinami.

Vonku sa ženia všetci čerti, mrzne a Rozsutec si obliekol huňatú snehovú čiapku. Po Váhu plávajú kryhy a horný tok Rajčanky pri Rajeckých Tepliciach zamrzol a chlapci sa tam preháňajú na korčuliach. Z termálnych prameňov stúpa para.

Figúrky v rajeckom betleheme ešte voňajú vianočnými sladkosťami a na strmom svahu pod hradom Lietava sa bobuje celá Žilina.

Je 26. januára 1990 a Lubomír Sagan sa práve vrátil z mestskej pôrodnice.

„Chlapec, no! O chvíľu budeme mať celé futbalové mužstvo,“ hovorí a na čele sa mu robia vrásky. S manželkou Helenou sa rozhodovali, či toto štvrté dieťa vôbec uživia a či sa do dvojizbového bytu vôbec zmestia.

„Necháme si ho?“ pýtal sa Heleny v tých posledných deviatich mesiacoch mnohokrát.

„Bude to predsa naše dieťa,“ odpovedala Helena, ale nijako presvedčivo sa pritom netvárila.

A Lubomír potriasal hlavou.

A teraz je chlapec na svete.

Malý Juraj nemá ani dva roky. Pozerá na otecka širokými saganovskými očami. Lubomír vníma jeho znepokojený pohľad.

Pohladí ho po vlasoch.

„Až vás bude jedenásť, vieš?“

Juraj nechápe, ale na bračeka sa teší.

„Futbal? Lopta?“ bľaboce roztomilo.

Už sú doma traja. On, brat Milan a sestra Danka. Ale Danka s ním futbal hrať nechce a Milan je starší o osem rokov a hrať sa s takým drobcom mu pripadá pod úroveň. Juraj si niekedy pripadá trochu odstrčený.

Lenže keď chlapca z pôrodnice privezú domov, nič s ním nie je. Juraj mu márne nosí k postieľke do spálne loptu a prihovára sa mu, Peter len reve a reve a mamka Juraja zo spálne vždy vyháňa, keď ho chce nakrmiť.

„Peter mal odmalička dar od Boha,“ spomínala mamička Helena oveľa neskôr. „Keby robil akýkoľvek šport, bol by v ňom dobrý. Mal strašne ohybné kosti a odmalička bol taký pevný a svalnatý. Ale keď sa má dieťa narodiť, neviete, čo z neho bude. Peter už bol štvrtý v poradí, a tak som sa predsa len chvíľu rozhodovala, čo mám robiť. Vtedy sme mali len obývaciu izbu a spálňu. Prvé deti boli o desať rokov staršie. Ale nakoniec som sa rozhodla a bola som rada, aj keď som si tým privodila veľa práce. Jeden ešte na rukách, druhý v brušku...“

No áno, lenže to strašne dlho trvá, než ten špunt vyrastie, hovorí si Juraj v duchu a trpezlivo mu nosí loptu, keď Peter urobí prvé krôčiky. A aké je Jurajovo nadšenie, keď do lopty Peter tými svojimi buclatými nožičkami prvýkrát kopne.

„Budú z nás futbalisti!“ oznámi pyšne oteckovi Lubomírovi.

Žilina je totiž futbalové mesto. Športový klub tu bol založený už na začiatku 20. storočia a ešte pred druhou svetovou vojnou sa stal dvakrát slovenským majstrom a po vojne hral v Československu tridsaťjeden rokov prvú ligu.

Práve keď sa Juraj a Peter Saganovci začali po uliciach Bôrika naháňať za tým guľatým nezmyslom, stal sa Športový klub Žilina trikrát majstrom novozaloženej slovenskej futbalovej extraligy a mená ako Stanislav Griga alebo Vladimír Kinier sa nielen pre Žilinu stali legendou. Šestnásťročný Marek Mintál, chlapec „odvedľa“, ktorý už pomaly čaká na svoj prvý ligový zápas, sa stal vzorom pre všetkých žilinských chlapcov, či už z Bôrika, Bánovej, alebo zo Starého mesta, a štadión Pod Dubňom mal v žilinských uliciach rovnaký zvuk ako Stamford Bridge v Londýne alebo Camp Nou v Barcelone.

Chlapci z Bôrika sa síce museli uspokojiť s placom za domom, ale aj tak to je vytúženejšie miesto ako všetky svetové futbalové štadióny dohromady.

A tak tam Juraj a neskôr aj maličký Peter futbal hrali a hrali až do dňa, keď otecko Lubomír priviezol z mesta Jurajovi niečo, čo vyzeralo ako...

Peter sa zastavil. Vypliešľal oči na tú zvláštnu vec, ktorá v popoludňajšom slniečku len žiarila, mala dve kolesá, dve brzdy, kormidlo a na ňom krásny zvonček so štvorlístkom.

„Čo je to?“ spýta sa a nemôže sa tým pohľadom nasýtiť.

„Bicykel!“ odpovedá Juraj pyšne.

KAPITOLA TRETIA

Bicykel

KDE SA VLASTNE TENTO BICYKEL VZAL?

A pretože nám asi Juraj Sagan neodpovie, musíme sa poobzerať inde, pretože bicykel bude v tomto príbehu hrať jednu z hlavných rolí, a tak si ho jednoducho musíme predstaviť. Pôjdeme na ňom celým naším príbehom.

Na začiatku bol, samozrejme, ostatne ako vždy, nápad.

To vám takto jedného krásneho dňa sedí pri okne svojho rodového sídla v blízkosti nemeckého Mannheimu (iné pramene uvádzajú Karlsruhe; vidíte, aký je náš nový dopravný prostrie-

dok rýchly, razom nás dokáže preniesť viac ako šesťdesiat kilometrov ďaleko, a to sa ešte poriadne nerozbehol) istý tridsaťdvaročný muž, vyštudovaný architekt aj lesmajster, amatérsky vynálezca s dlhokánskym menom Karl Christian Ludwig Friedrich slobodný pán Drais von Sauerbronn a láme si svoju ušľachtilú šľachtickú hlavu nad sakramentsky zložitým problémom. Čím by mohol nahradiť kone? Píše sa rok 1817, Európa sa ešte len spamätáva z napoleonských vojen, kdesi vo vzdialenej Indonézii vybuchla akási sopka a vďaka tomu došlo k zmene klímy, vypukol hladomor a kone sa skrátka stali prenasledovaným druhom.

„Čo keby som vynašiel stroj poháňaný ľudskými svalmi?“ napadne milému pánovi von Draisovi. „Mohol by som sedieť v sedle ako na koni a odrážať sa nohami!“

A pretože má tento synček najvyššieho badenského sudcu odjakživa zvedavú myseľ a zároveň praktickú povahu a dokáže nápady doviest' do konca, vydá sa za miestnym stolárom a, čuduj sa svete, o pár dní je *Laufmaschine*, ako ten zvláštny stroj začne nazývať, hotový.

A pri prvej jazde vzbudí senzáciu.

Veď akoby aj nie! Počúvajte, čo o ňom napísala dobová tlač:

„Na ťažkom drevenom podstavci, opatrenom dvoma drevenými kolesami, je pripevnená poduška, ktorá má predstavovať sedadlo. Jazdcove ruky spočívajú pri jazde na tyči, ktorou možno ovládať predné koleso. Aby sa tento stroj uviedol do pohybu, je nutné odrážať sa nohami od zeme. Možno si predstaviť, že jazda na tomto ťažkom stroji, silne sa otriasajúcom pri každom náraze, nie je žiadnym pôžitkom.“

Žiadnym pôžitkom to iste nebolo, ale milý pán von Drais sa pri nasledujúcej jazde v kúpeľnom meste Baden-Baden rútil závratnou pätnást kilometrovou rýchlosťou a srdcia všetkých dobrodruhov sveta sa rozbúšili silnejšie.

Laufmaschine je skrátka popri Stephensovej parnej lokomotive a zaoceánskom parníku ďalším z divov moderného sveta. Len ten názov je trochu kostrbatý, však, *meine Herren?* Tak čo keby sme mu hovorili podľa vynálezcu proste *draisina*.

A pretože z Mannheimu, prípadne z Karlsruhe, je to na hranicu s Francúzskom čo by kameňom dohodil a zvyšok na *draisine* došiel, slá-

va tohto podivuhodného stroja sa čoskoro done-
sie až do Paríža.

To už je vybavená ťahadlovým šliapacím zaria-
dením poháňajúcim zadné koleso, ktoré vyrobil
škótsky kováč Kirckpatrick Macmillan.

„*Mon Dieu*, to by v tom bol čert, aby sme ten-
to stroj nevylepšili!“ hovorí v Paríži kováč Pierre
Michaux synovi Ernestovi a stále ho obchádza,
meria a láme si hlavu.

„*Oui, papa*, áno, oci!“ Ernest nadšene prikyvu-
je, lebo aj on patrí do veľkej rodiny dobrodruhov.

A dajú sa do práce. V roku 1863, teda iba šty-
ridsaťšesť rokov po divokej jazde pána von Draisa,
si nechávajú patentovať stroj so šliapadlami, čiže
pedálmi na prednom kolese a o tri roky neskôr
k nemu pridávajú brzdu a potom, na dosiahnutie
väčšej rýchlosti, ho ešte zväčšujú.

A keď si svoj výtvor pyšne prezerajú, otcovi
Pierrovi niečo napadne.

„Predsa to nebudeme nazývať *draisina*! To ne-
chajme Nemcom! Vieš, ako sa povie po latinsky
rýchla noha? Minule mi to hovoril pán učiteľ. Ve-
lex je rýchly a nohy pedes! Čo keby sme to volali
velocipéd?“

„*VELOCIPÉD?*“ opakuje Ernest nadšene. „To sa mi páči!“

„Velocipéd už nie je hračkou, ale motorom človeka,“ napíše po pár rokoch americký denník *Boston Sunday Herald*.

Po Michauxovcoch prídu ďalší a budú velocipéd dopĺňať o ďalšie a ďalšie vymoženosti. V roku 1879 si nechal Angličan Henry J. Lawson patentovať reťazový prevod na zadné koleso a začal svoj vynález vyrábať pod názvom *The Bicyclette*.

Nevieme, kedy sa prvý bicykel objavil na Slovensku. Vieme, že v Čechách z popudu niekoľkých nadšencov okolo bratov Kohoutovcov vznikne v roku 1880 Český klub velocipedistov ako vôbec prvý v celom Rakúsko-Uhorsku.

Ako sme to hovorili v prípade *draisiny*? Z Prahy je to tiež na Slovensko čo by kameňom dohodil a zvyšok došiel. Ale možno prvý „bicykel“ došiel do Bratislavy a odtiaľ potom ďalej do ostatných slovenských miest z Viedne alebo z Budapešti, na tom koniec-koncov nezáleží.

Ten bicykel, na ktorý malý Peter Sagan s takým nadšením hľadá, už nemá s pôvodnou *draisinou*, velocipedom či s *the Bicyclette* nič spoločné.

Toto je skrátka majstrovské dielo. Niečo ako Michelangelo medzi bicyklami.

Barany, galusky, ráfiky, prehadzovačka, vpredu dvojkoliesko, vzadu trojkoliesko.

„Na tom sa jazdí?“ pýta sa Peter ohromene, hoci bicykle pozná a na bicykloch jazdí veľa chlapcov v okolí.

Ale toto je zázrak. Bicykel, samozrejme, patrí do výbavy skoro každej rodiny, ale nie každá rodina si ho môže dovoliť. Krásna je historka slovenského šampióna Milana Dvorščíka, ktorý svoj detský sen stať sa cyklistom prežíval v dedinke Praznov pri Považskej Bystrici:

„Problémom bolo vôbec bicykel kúpiť. Nebolo to ako dnes, že prídete do obchodu a môžete si vybrať z množstva značiek. Navyše som sa na bicykli naučil jazdiť dosť neskoro, až niekedy vo štvrtej triede. V siedmej triede som začal túžiť stať sa pretekárom, ale pretekársky bicykel som nemal. Raz sme sa preto vybrali s dedkom do Považskej Bystrice po bicykel. Išli sme autobusom už o piatej ráno, aby sme sa mohli postaviť do frontu na favorit, známy bicykel s baranmi. Otváralo sa o ôsmej, ale aj tak sme prišli neskoro a posledný

PETER SAGAN: TOURMINÁTOR

favorit predali ľuďom pred nami. Ďalšie bicykle mali prísť až o mesiac, takže potom som si kúpil esku s rovnými riadidlami.“

Toto je síce bicykel z druhej ruky, ale barany už má.

Peter má oči ako tenisové loptičky.

„Jasné! Na tom sa jazdí!“ odpovie pyšne Juraj a naskočí na sedlo.

KAPITOLA ŠTVRTÁ

Budem cyklista!

PETER MIERI NA ŠTADIÓN. Cez plece má prehodené kopačky, ktoré tatko kúpil dole v meste, v bazáre kúsok od Mariánskeho námestia. Vykračuje si pyšne, vypína hrud' a pokukuje po okoloidúcich, či sa na neho pozerajú. Aby nie! Ide na prvý futbalový tréning.

„Čo vie Marek Mintál, budem vedieť tiež!“ povedal Peter predchádzajúci večer pod perinou Jurajovi.

„Ten keď do toho poriadne kopne, dokopne až do Prahy!“ hovorí Juraj a potajomky sa usmieva.

Peter sa pohoršene vztýči.

„A ja až do Ameriky!“ zvolá furiantsky a v hlave už počuje burácanie futbalových štadiónov.

„Si hrozný drobec,“ vyhlási tréner, keď Peter v bielom tričku, dlhých červených trenírkach a modrých kopačkách vbehne pyšne na ihrisko. Chvíľu na neho pozerá a potom zavrtí hlavou. „Dobre, tak to skúsime. Hej, Karol! Postaraj sa o toho chlapca!“

Karol je vysoký podsaditý chalan odniekiaľ z Horného Hričova. Je o hlavu vyšší ako Peter, stehná má širšie ako Petrov trup, na hlave blondávého ježka a v očiach mu planie škodoradosť. Pochybovačne si toho drobca premeria.

„Z teba futbalista nikdy nebude!“ povie s úškrnom a pošle ho driblovať k postrannej čiare. Peter poslúchne, ale nech sa snaží akokoľvek, Karol ho nenechá na pokoji.

„Postav si tie kužele... zdvíhaj vysoko kolenná... hlava, koleno, priehlavok... neflákaj to... skús tú loptu stopiť... takto nie, ty trúba... Ešte raz! Makaj! Makaj! Makaj!“

Peter má prepotené tričko, sotva lapá dych a v ušiach sa mu pískanie Karolovej píšťalky premenie na jačanie sirény. Keď sa vracia domov na Bôrik, nohy sa mu trasú.

A večer pod perinou potichu plače a snaží sa to pred Jurajom utajiť.

Vo štvrtok však zatne zuby a ide na ihrisko znova.

„Ty si to nevzdal?“ kričí na neho Karol už od brány.

A všetko sa začne znova.

„Hýb sa! Makaj! Nech to sviští na cvičišti!“

Keď sa Peter večer vráti domov, neplače. Počká, až si Juraj sadne v kuchyni k stolu a začne písať úlohy a potom potichu zide dolu na chodbu.

Ten zázrak tam stále stojí.

Peter pohladí kormidlo a rám, ktorý sa už síce neleskne novotou a sem-tam sa na ňom nájde nejaký škrabanec, ale stále je to ešte nádhera. Juraj mu ho niekoľkokrát požičal, ale on si ešte stále netrúfal posadiť sa na sedlo a obísť blok. Len si vždy jednou nohou stúpol na pedál a druhou sa odrážal od zeme ako pri *drisine*. Ako na detskom odrážadle. Na viac si netrúfne.

„Neboj sa!“ smeje sa Juraj, aj keď sa v duchu bojí, aby mu brat ten krásny bicykel nezničil. A beží za ním a pridržia sedlo, aby Peter nespadol.

Peter sa teraz otočí dozadu. Z kuchyne je počuť, ako mamička cinká riadom a otec išiel nie-

kam do mesta. Juraj určite sedí pri stole, vyplauzuje jazyk a robí si úlohu z matiky. Petrove oči sa vrátia k bicyklu. Natiahne ruky, vezme bicykel za kormidlo a pomaličky ho vytlačí pred dom.

Slniečko sa už začína schovávať za obzor a na ulici práve nikto nie je. Peter sa opatrne rozhladne, potom šliapne ľavou nohou na pedál, rozbehne bicykel a keď naberie potrebnú rýchlosť, prehodí pravú cez sedlo a už je hore.

Fíha!

Vlasy mu rozcuchá vietor. Šliapne raz, druhý raz... Bicykel ho počúva ako hodinky. Je to závatný pocit, schádzať po svahu a pod sebou cítiť ten nádherný ligotavý stroj. Galusky svišťa po asfalte. Domy okolo sa mihajú a svet je zrazu v pohybe, ako keby sa Zem začala otáčať v rytme Petrových nôh.

Večer si zalezie k Jurajovi pod perinu.

„Tak čo, dokopol si loptu až do Ameriky?“ pýta sa ho Juraj a v duchu sa chichoce, pretože populdní, keď si v kuchyni písal úlohy z matiky, začul zvonku nejaký divný zvuk, vykukol potajomky z okna a zazrel bračeka, ako sa vozí na bicykli.

„Nedokopol,“ odpovie Peter, ale v jeho hlase nezaznieva žiadny smútok.